

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

nec detinere mollia poterunt. Lætetur, quòd Angelus noster ascendit ad ciues suos, pro filijs captiuitatis legatione fungens, corda nobis concilians beatorum, vota illis intimans miserorum. Lætetur, inquam, & exultemus, quia celestis illa curia ex nobis habet, cui sit cura nostrà, qui suis nos protegat meritis, quos informauit exemplis, miraculis confirmauit.

Vide quid
sacri in ca-
elis præsent
nobis.

Sanctus pontifex, qui in spiritu humilitatis hostias pacificas caelis frequenter inue-
xerat, hodiè per semetipsum introiuit ad altare Dei, ipse hostia & sacerdos. Migrante
sacerdote, sacrificij ritus in melius mutatus est, fons lachrymarum siccatu est, holo-
caustum omne conditum in lætitia & exultatione. Benedictus Dominus Deus Mala-
chiæ, qui tanti pontificis ministerio visitauit plebem suam, & nunc assumpto eo in
sanctam ciuitatem, tantæ recordatione suauitatis nostram non desinit consolari ca-
ptiuitatem. Exultet in Domino spiritus Malachiæ, quòd leuatus pondere corporeæ
molis, nulla iam sæculenta vel terrena materia prægrauatur, quò minus tota alacri-
tate ac viuacitate corpoream omnem & incorpoream transiens creaturam, pergat
totus in Deum, & adhærens illi, vnus sit cum eo spiritu in æternum.

1. Cor. 6.

Domum istam decet sanctitudo, in qua tantæ frequentatur memoria sanctitatis.
Sanctæ Malachiæ, serua eam in sanctitate & iustitia, misertus nostrì, qui inter tot &
tantas miseras memoriam abundantie suauitatis tuæ eruclamus. Magna est super
te diuina dispensatio pietatis, qui te paruum fecit in oculis tuis, magnum in suis, qui
magna fecit per te, saluans patriam tuam: magna fecit tibi, introducens te in gloriam
suam. Festiuas tua, quæ meritò tuis virtutibus votiua impenditur, tuis nobis efficia-
tur meritis & precibus salutaris. Gloria sanctitatis tuæ, quæ à nobis frequentatur, con-
tinuatur ab Angelis, sic erit nobis dignè incunda, si fuerit & fructuosa. Linceat nobis
aliquas, te migrante, retinere reliquias de fructibus spiritus, quibus onustus ascendis,
qui in tuo hodiè tam delicioso conuiuio congregamur.

Obserua, vt
virtutis in-
uocet S. Ma-
lachiæ.

S. Malachiæ
festiuas.

Esto nobis, quæsumus, Malachia sanctæ, alter Moyses, vel alter Elias, impartiens &
tu de spiritu tuo nobis: ipsorum siquidem in spiritu & virtute venisti. Vita tua, lex
vitæ & disciplina: mors tua, mortis portus, & porra vitæ: memoria tua, dulcedo sua-
uitatis & gratiæ: præsentia tua, corona gloriæ in manu Domini Dei tui. O oliua fru-
ctifera in domo Dei, o oleum lætitiæ vngens & lucens, fouens beneficijs, coruscans
miraculis: fac nos eius, qua frueris, lucis suauitatisque participes. O odoriferum li-
lium, in æternum ante Dominum germinans & florens, & spargens ubique viuificum
suauitatis odorem: cuius apud nos memoria in benedictione est, apud superos præ-
sentia in honore: da canentibus te tantæ plenitudinis participio non fraudari. O lu-
minare magnum, & lux in tenebris lucens, signorum radijs & meritum illuminans
carcerem, lætificans ciuitatem: fuga de cordibus nostris, virtutum splendoribus te-
nebras vitiorum. O stella matutina, eo cæteris clarior, quo Deo vicinior, similior soli,
dignare præire nobis, vt & nos in lumine ambulemus, quasi filij lucis, & non filij te-
nebrarum. O aurora diescens super terram, sed superiores cæli plagas lux meridiana
perlustrans: recipe nos in consortio luminis, quo illuminatus & latè foris lucet, & in-
tùs suauiter ardet: Præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu
sancto viuut & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Num. 11.
4. Reg. 2.
S. Malachiæ
encomion.

VITA SANCTI LEONARDI CONFES- SORIS, PER E. LAUR. SVRIVM EX MS.

codicibus præsiis descripta.

BATUS Leonardus sub Athanasio Imperatore in Gal-
lijs natus est. Parentes claros habuit, & magnæ apud Clo-
doueum Regem dignitatis & authoritatis. Clodoueus is
primò paganus fuit, sed ad beati Remigij Episcopi prædi-
cationem, Christiana religione initiatus est: & vt grates
affirmant testes, Leonardum puerum è sacro baptismatis
fonte suscepit, quòd parentes eius in primis charos habe-
ret. Postquam autè Leonardus puer adolescentiæ robur
adeptus est, noluit Regi terreno militare, vt fecerant ma-
iores eius: sed spiritu diuino promptus, ad beatissimum
Remigium Episcopum imitandum se contulit. Cuius salu-
tares

Nouëbris 6.
Cap. 1.
Clodonens
Rex credit
in Christu.

L.tares

- tares admonitiones non furda accipiebat aure, sed vt futurus verbi Dei seminator, in pectoris sui armario recondebat. Indè est, quòd quemadmodum beatus Remigius olim à Franciæ Regibus impetrârat, vt quotiès Rhemorum urbem aut ingrederentur, aur praterirent, captiui omnes è vinculis & carceribus dimitterentur: quod quidem hodieque obseruatur: ita boni magistri bonus discipulus Leonardus à Rege obnixè petijt, vt in vincula coniectis, si ipse eos inuideret, libera potestas fieret abscedendi. Cumque id à Rege obtinuisset, vbiunque comperit victos in carcere detineri, summo perè eos indè extrahere conabatur. Sciebat enim illud dictum à Saluatore: In carcere eram, & venistis ad me. & Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.
- Matth. 25. Crescebat interim tota Gallia fama virtutis eius, quòd multi incommoda affectu valetudine, ad eum confluerent, & sani reuenterentur, corpora & spiritali ab eo alimonia recreati. Erat vir Dei alacer in exhortando, suavis atque humilis in sermone, in actione simplex & pudicus, in promissis verax, in elemosynis largus & munificus: in reddenda ratione modestus, atque ad eò tenuis & submissus, vt non familia nobili, sed abiectissima ortus videri posset. Eius fama penitior Franciæ Rex, honestos ad eum legatos misit, qui eum accersirent, atque venienti ad se: Obsecro te, vir Dei Leonarde, vt non recedas à palatio meo, donè sis pontificia, vt dignus es, functione ornatus. Erat enim iam in clerum ascitus, moribus humilis & mansuetus. Respondit vir beatus: Si more maiorum meorum Regibus Franciæ militare voluissem, non dubito, domine mi Rex, quin in palatio tuo non mediocri fuerim loco positurus. Sed quia potius elégi abiectus seruire Deo meo, quàm in loco sublimi seruire Regi terreno, eas, quas mihi promittis, dignitates & infulas largire illis, qui eas appetunt: mihi satis est, si liceat in solitudine laudare Deum & Dominum meum. Nec tamen hoc ita accipi velim, serenissime Rex, quasi execrandum sit Episcopi munus illis, qui illi obundo sunt idonei: sed quòd mihi magis libeat abiectum esse in domo Dei mei, quàm habitare in aulis Regum & principum mundi huius.
- Cap. 3. Ità ergò posthabito dignitatis terrenæ fastigio, quod Rex offerebat, tanquàm fidelis agricola verbum Dei seminans, Aureliam peruenit, inuentoque haud procul extra urbem venerabili viro Maximino monacho, aliquandiu apud illum moratus est. Diuina autem reuelatione admonitus, indè recedens, in Aquitaniam profectus est. Cumque sancto Liphardo fratri suo, qui fidus ei comes fuerat, eam reuelationem indicasset, orans vt secum iret, beatus Liphardus respondit: Equidem mi frater, nisi tibi molestum est, hic apud Ligerim mihi commodum construam domicilium: tu verò pergas ire, quòd te vocat Dominus Iesus: isque tibi vbiq; propitius sit. Ità cum se inuicem osculati essent, à se separati sunt: & Liphardus quidem Madunum petijt, vbi etiamnum requiescit: Leonardus verò abiit in Aquitaniam. Cumque per Biturigum regionem iret, haudquaquam mortis metu se celauit: sed sicut vir strenuus, armis fidei munitus, Christum prædicabat. Ijs enim in locis tum recens admodum erat Christiana religio, necdum abolito prorsus ethnicismo. Itaq; vir Dei, quantum poterat, verbis & factis Christum annũciabat, pellebat dæmones, surdos, claudos, cæcos, & morbidos omnes ad ipsum venientes, curabat. Interim suum prosequens iter, galea salutis & scuto fidei instructus, tandem in sylum peruenit, quam Pauum vocant. Ea feris abundans, Reges Galliæ & Aquitanie principes inuitabat ad venationes. Ferunt etiam singulis annis Galliarum Regem eò venisse animi gratia, plerunque etiam Regina comitante. Aberat is locus à Lemouicum vrbe decem ferè milliaribus. Cum autem beatus Leonardus per eam transiret sylum, Rex eò venerat cum Regina, que ex partu in magnum vitæ discrimen adducta, Regem non mediocri animi dolore affectit. Adhibebatur varia medicorũ opera, sed nihil promouebatur. Plorabat omnis aula & familia Regis, quòd Regina tam miserè abiret è vita. Vt autem lamentantium voces sensit beatus Leonardus, ab itinere nonnihil descedens, eò se contulit, multa animi commiseratione permotus, scire volens, quid sibi vellent lugubres illæ voces atque clamores.
- Cap. 4. Quem simul atque conspicati sunt aulici, Regi indicarunt de eo, quòd quidam vir Dei adestet, qui Angelicum præ se vultum ferre videretur. Mox ad eum aduolans Rex, & secum introducens in aulam, ita eum compellat: Dic nobis, venerande pater, cuius sis, vnde veneris, & num sis medendi arte instructus. Vir sanctus respondit: Patria mihi Franciæ est: vt autem huc accederem, lamentabiles voces me impulerunt: neque verò eam calleo medicinam, que ab herbis petit remedia: sed inuocato Christi nomi-

B. Remigius
qd perierit
à Franciæ
regibus.

Itemque s.
Leonardus.

Matth. 25.
Cap. 2.

S. Leonardus
virtutes.

Respuit ob
latum Epi-
scoparum.

Plal. 83.

Cap. 3.

Diuinitas
monetur
proficisci in
Aquitaniam.

Huius Li-
phardi Vi-
tam quære
Tom. 3. lu-
nij 3.

Miraculis
coruscet,
Ephes. 6.

Manet in
solitudine
quã Pauum
vocant.

Cap. 4.

nomine soleo varios curare morbos. Ijs auditis, letatur Rex, fœcicitaturque ex viro Dei, quo vocetur nomine. Respondente illo se Leonardum dici, seruumque esse omnipotentis Dei & beati Remigij auditorem: Rex audiens tam boni magistri cum esse discipulum, nihil ambigit sanctum & bonum virum esse, ad eiusque se genua submittens, præ ingenti animi dolore orat, vt opituletur Regina, ex partus difficultate morienti. Affer mihi, inquit, vir sanctissime, geminam consolationem Regina restituta, & prolis feliciter edita. Tum vir sanctus solita humanitate cōmotus, lachrymas fundit, Regemq; eleuans, cum illo & paucis satellitibus eius intrat in cubiculum, vbi Regina decumbebat, oculisque in cælum sublatis, Dominum pro illa deprecatur. Deinde exeunte illo cum Rege, confestim Regina peperit, & omni dolore absoluta est. Itaq; Rex cum omnibus suis tollit ad sidera manus, laudat omnipotentē Deum, quod per seruum suum Leonardum tam insigne ediderit miraculum: iubet proferri aureos cypnos & pateras argenteas, permultaque alia, & gratitudinis ergo donari beato Leonardo. Sed ille homo Dei, cui mundus erat crucifixus cum omnibus pompis suis, regia munera non accipit, sed accito ad se Regi dicit voce mitissima. Donum Dei, mi Rex, pecunia non comparatur, sed precio fidei fidelibus administratur. Ea igitur, quæ mihi largiri volebas, da pauperibus, viduis, pupillis, & rerum inopia laborantibus, vt possis post obitum æterna felicitate perfrui. Ego nullo horum indigeo: sed in desertis locis, cōtemptis mundi diuitijs, soli Christo seruire cupio. Atque ea causa fugio hominum turbas, vt Christo nocte & die seruiens, possim ad opes pertingere nunquam perituras.

Respondit autem illi Rex: Sanctissimæ voluntati tuæ equidem abunde possum satisfacere, & ecce totum hoc nemus tibi tradam possidendum. Egò verò, inquit beatus Leonardus, non totum, sed eius tantum partem quandam à te accipiam, serenissime Rex, quando ad eò promptum te experior. Itaque quātum nocte potero a scello meo vectus circumire, tantum dari mihi peto. Annuit Rex libentissimè, iussitq; omne illud spatium lapideis terminis definiri. Mansit autem vir Dei in illo loco, condiditque ibi oratorium in honorem beatissimæ matris Dei, in cuius sinistro latere altare alterum cōstruxit in beati Remigij memoriam. Vixit verò parcissimè, corpus ieiunijs, vigilijs & precibus macerans. Adiunxit quoque sibi duos monachos, vita & moribus religiosos, vt in ea ecclesia perpetim diuina mysteria celebrarent, quando ipse sanctorum limina orandi causa visitaret. Solebat enim pro more sapissimè adire basilicam beati Martialis Episcopi Lemouicensis: atque ea causa nolebat oratorium suum esse sine ministro, dum ipse abesset. Difficuler autem illic à monachis aqua obtineri potuit, quòd ferè vno milliari apportanda esset. Rogarunt igitur beatū Leonardum, vt iuxta ecclesiam aquam ipsis impetraret. Iussit ergò humum instar putei fodi, stans que supra effosam humum, orauit Dominum, & mox perennes eruperunt aquæ, quæ vsque in hunc diem loci eius habitatoribus potum præbent. Porro locum ipsum beatus Leonardus Nobiliacum dici voluit, quòd à nobilissimo Rege cum dono accepisset.

Etsi autem latere percuperet vir sanctus, & hominum frequentiam fugeret, quando tamen ciuitas abscondi non potest supra montem posita, infinita ad eum malevolentium turba confluit, curabaturque ab eo. Fama sanctitatis eius Aquitaniam omnem & Britanniam minorem impleuerat, atque vsque in Germaniam sese effuderat: atque ad eò Deus ornauit & illustrauit illum, vt si quis in carcerem coniectus, eius nomen inuocaret, ruptis catenis, nullo impediēte, liber abscederet. Inde accidit, vt multi etiam ex lōginquis regionibus à vinculis & carceribus per eum liberati, ad eum venirent, & compedes atque catenas secum afferrent, ad eius sese pedes humiliter abijcientes. E quibus etiam non pauci apud eum manebant, se illi seruos offerentes: sed vir Dei illis potiùs seruire studebat, partem eis syluæ distribuens, vt confuēscerent agriculturæ operam dare, & inde sibi parare victum, non inhiare prædis, nisi rursus in vincula conijcerentur & obscuros carceres. Simul autem salutari eos Evangelij prædicatione instituebat, prætereaque omnes ad se venientes varijs affectibus, sanabat precibus, & optimis sermonibus continēter pascibat, rudos vestiebat, esurientes alebat, cunctisque necessaria pro viribus suppeditabat. Itaque amabant eum haud secus, atque solent filij parentes suos.

Cum autem hæc eius præclara facinora in Francia diuulgaretur, multi ex cognatis eius, plerique etiã familiares eius, distractis rebus & possessionibus suis, cum vxoribus

Regina ex partus difficultate morientē sanata

Magna Regis munera non vult recipere.

Cap. 5.

Accipit partem nemoris à Rege. Extruit ecclesiam.

Precibus impetrat aquam perennem.

Cap. 6.

Matth. 5. Tunc dicitur ei: Magister, quia eius vis in liberatis vinculis.

Vacat misericordiae operibus, & multa edita miracula.

Cap. 7.

MARTIALIS
EPISCOPUS
LEMOVICENSIS

Confanguinei eius qui sequuntur relictis bonis suis.

Pfal. 36.
Pfal. 33.

Pfal. 36.
Prou. 17.

Act. 20.
1. Cor. 4.
2. Theff. 3.

Feliciter ad Dominum proficiscitur.

Miracula ad sepulcrum eius.

Cap. 8.

Insigne miraculum.

Transferitur iussu diuino sacrum corpus eius.

Infinita eius miracula.

Cap. 9.

& liberis ad eum se contulerunt. Quos ut ille vidit, non mediocriter admirans, ait ad eos: Ego vos fugi, & ecce vos me sequimini, quandoque etiam ad paradisum me secuturi. At illi prostrantes se, Domine pater, inquit, tui sumus, & a te, si placeat, nunquam recedemus. Vias tuas ostende nobis, & semitas tuas edoce nos. Respondit vir sanctus: Ego vos, dilectissimi, Prophetæ verbis appello: vos autem reponite ea in cordibus vestris. Iunior fui, etenim senex, & non vidi iustum derelictum, nec semen eius quærens panem. Time ergo Dominum, quoniam non est inopia timentibus eum. Diuites eguerunt & esurierunt: inquirentes autem Dominum, non inueniuntur omni bono. Itaque filij audite me: timorem Domini docebo vos. Ea causa rulit vos Deus è populorum tumultu & strepitu, ut in hac solitudine mecum commemorantes, rectè hic viuatis in iustitia & sanctitate, memores illius propheticæ sententiæ: Melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas, itemque illius: Melior est buccella sicca cum gaudio, quam plena domus cum iurgio. Post id genus salutares adhortationes septem eis nemoris sui partes assignauit. tot enim erant familiaria: iussitque eos labore manuum suarum visitare, quemadmodum Apostolus fecisse dicit, ut haberent vnde possent indigentibus largiri. Præter hos autem alij multi & ex propinquis & longinquis regionibus ad eum aduentabant, cupientes ad mortem vsque cum illo permanere. At ille amplectens omnes, fouebat eos vt soler gallina pullos suos. Robur erat validis, atque infirmis medicina, in templo Dei tanquam stella matutina resurgens. Vixit diebus vitæ suæ in timore Domini, ornatusque virtutum gemmis, seruiuit creatori suo sine querela. Denique cum iam bonum certamen certasset, fidemque seruasset, quando visum est altissimo, vt è presenti seculo emigraret, octauo Idus Nouembris sanctissima anima eius ab Angelis recepta est in cælum: corpus autem sanctissimum à fidelibus humatum est in ecclesia, quam ipse construxerat in honorem beatissima semperq; Virginis Mariæ & beati Remigij Rheimorum Episcopi. In ea autem ecclesia multa diuinitus miracula fiunt, cæci vident, leprosi mundantur, paralytici curantur, varique hominum languores, eius precibus depelluntur, præstante Domino nostro Iesu Christo.

Post eius autem decessum pagus ille Nobiliacus propter miracula, quæ illic fiebāt, in dies aduentantibus hominibus augmentabatur, crescebatque habitatorum numerus, Clero populoque incrementa capiente. Euolutis itaque paucis diebus, diuina reuelatione admoniti sunt Clerici ecclesiæ eius, vt aliud ædificarent templum, & in illud corpus sancti viri honorificentissimè transferrent. Illi visionem referunt ad populum, triduanumque omnibus ieiunium indicunt. Cumque in ieiunio, precibus & vigilijs pariter perdurarent, Dominumque rogarent, vt locum ipsis ostenderet, ad quem vellet confessorem suum transfetri, signo admirabili declaratus est ecclesiæ construenda locus. Tertia enim nocte in tota ferè prouincia illa nix altissima decedit: portò locus ille, in quo vir sanctus quietere voluit, prorsus intractus à niue permansit. Eo conspecto miraculo, cum magnis vocibus gratias agunt Deo, qui per sanctum confessorem suum exhilararit fluctuantem populum suum: moxque arreptis lignibus & sarculis, ecclesiæ fundamenta fodiunt, eamque magna operis instantia breui exædificant: deinde adunatis fidelium turmis, in eam corpus sacrum beati viri eum hymnis & canticis inferunt. Quæ autem miracula in hac translatione perpetrata sunt, paucis explicari non potest. Sed & quotidiana ad eius sepulcrum fiunt miracula, quæ perspicue testantur, qua in gratia sit apud Christum. Permulta illic suspensa cernuntur ferrea vincula, multorum etiam enses & lanceæ, quos è bellorum rabie liberauit. Quod si quis velit catenas eò allatas, itemque compedes, ocreas & manicas ferreas omnes certo numero comprehendere, & in scripta redigere, fortassis res incredibile narrare videbitur. Qui autem eò adueniunt, non possunt ambigere, quin vera dicamus: ijque ex tanta suspensi ferri copia magis animis confirmantur & hilarescunt. Porro autem si quis & antiqua & quotidiana eius miracula annotare instituat, prius se tempore, quam rerum copia, destitutum experietur. Sed quando omnia referre non sinit multitudo, nihil autem ex ijs commemorare stultissimum est, pauca è plurimis breuiter dicemus, quæ ad lectoris demulcendum animum, tanquam flores ex amplis pratis decerpimus.

Lemouicensium Vicecomes quidam, ob deterrendos homines à maleficijs, inmanissimam iusserat parari catenam, eamque ad cippum alligari, qui erat in media turri, haud procul ab ecclesia beati Martialis extructa. Prominebat autem è turri carena,

catena, & qui ea ad collum vinciebantur, sub dio stabant: & æstare quidem expositi erant solis ardoribus, hyeme autem niuibus & frigori: & utroque tempore pluuijs, ventis & imbribus, alijsque cali iniurijs, ita ut non vnam, sed mille mortes perferre viderentur. Eam catenam, Mauram appellabant. Vicini omnes valde sibi ab illa metuebant, quod plerumque etiam innocentes ea punirentur, si Vicecomitem, ut assolet, terrena fortassis cupiditas occupasset. Ità accidit, quendam beato Leonardo deuotum hominem, absque culpa ea colligari: qui cum ferro ad eum esset ad collum attritus, ut supremum spiritum vix trahere videretur, recordatus beati Leonardi, suspirans intra se dixit: (nec enim catena pressus vocem edere potuit) Sancte Leonarde, qui etiam extraneis te inuocantibus subuenis, cur me seruum tuum hac catena strangulari permittis? Succurre (obsecro) mihi, antequam me vitalis destituit spiritus. Confestim in veste candidissima adest sanctus Leonardus, atque ad hominem: Non morieris, sed viues, & narrabis opera Domini. Surge incolumis, & hanc Mauram perfer ad ecclesiam meam. Nemo enim deinceps ea vincietur, sed quod de te ex ea emerim, suspensa apud sepulcrum meum palam testabitur. Tu vero sequere me preuentem, nec dubites absportare catenam, nullum enim eius pondus senties. Obtemperat homo, sequitur ducem suum, & celeriter ad fores ecclesie beati viri perductus, solus manet, beato viro ab eius oculis euanescente. Mox intrat in templum, spectante Clero & populo, ad sanctum altare deponit catenam, narrat omnibus, quid ipsi prestitit sanctus Leonardus. Cuncti laudant Deum: fama rei geste procul diffunditur, accurrunt Lemouicenses ciues & vicini omnes, offerunt munera Deo & S. Leonardo, depromunt laudes deuotione precipua.

Cum eius regionis nobiles inter se contenderent, quidam e pago Nobiliaco, beato Leonardo deuotus, à quodam nequissimo tyranno captus est. Is veritus, ut postea ipse narrauit, ne sanctus Leonardus homini opitularetur, ita apud se cogitabat: Si hunc hominem ferro constrinxero, prorsus metuo ne amittam illum. Ut enim apud ignem cera, sic ad beati Leonardi nutum colliquefeit ferrum. Si cippo pedes eius inclusero, aut in custodia eum detrufero, nihilo certior ero. eadem enim illic quoque Leonardus vis est. Planè anxius sum, quid agam hoc homine, à quo ego mille solidos, si redimi velit, extorquere constitui. Sed scio tamen, quid faciam. Iubebo foueam profundissimam in intima turri mea fieri, in eamque illum compedibus manicisque ferreis colligatum demergam. necdum enim sanctus Leonardus sub terram se demisit: & quanuis fortassis catenas ferreas dissoluet, hominem tamen e specu subterraneo educere nequibit. Porro etiam ad os foueae arcam ligneam admovebo, & in ea milites iubebo excubare noctes atque dies, qui eum custodiant. Fecit ergo hæc omnia sanus homo: sed tamen efficere non potuit, ut licet in tenebris & magnis catenarum angustijs esset, spem & fiduciam vincis abijceret, seque à beato Leonardo ereptum iri dubitaret, quem etiam custodibus audientibus crebro inuocabat, simul orans Dominum, ut per dilectum confessorem suum Leonardum se liberaret. Ecce autem quadam nocte prelassitudine illo obdormiente, sanctus Leonardus cum multa luce adest, euertit arcam, in qua milites inerant, eosque sub eam ceu mortuos deprimat: inde descendit in foueam, alta voce appellat hominem, Dormis ne, inquit, an vigilas? En adsum Leonardus, quem expetiisti. Expergestus homo, visa luce immanis, ait ad eum: Domine, adiuua me. Confestim diruptis catenis, & instar luti dissipatis, proprijs vlnis e turri eum exportat: ambulans, cum eo, familiaria miscet colloquia, ut inter se amici solent, tandem que Nobiliacum perducit, ubi extra periculum fuit. Sole orto, exponit vicinis, quæ passus sit à tyranno, quid beneficij à sancto Leonardo acceperit. Mirantur omnes, & incredibili gaudio & latitia afficiuntur.

Peregrinus quidam in longinqua regione audiens, quæ beati Leonardi intercessionis miracula fierent, constituit eius adire sepulcrum. Fecit, venit eò, orauit, & reuersus est. Dum est in itinere, capitur apud Arnernos, & in arcam custodiam ducitur. Ait ergo ad illos: Quæ hæc vestra immanitas est, ut in hominem, à quo nihil vnquam læsi estis, quem neque nouistis, neque vidistis antehac, tam inhumanos vos declaretis? A sancto Leonardo reuertor: pro eius amore ut abire me sinatis, oro. At illi non modo preces eius contemnunt, sed etiam mortis minas intentant. Fame, inquit, te excruciatum interficiemus, donec e patria non paruum pecuniæ vim, qua redimaris, petas. Respondet ille: Noueritis me beato Leonardo esse commendatum. Noctem eadem castelli eius principi apparet sanctus Leonardus, exoptulat cum eo, cur ausus

Homo innoxius diro supplicio afficitur.

Eum S. Leonardus liberat.

Cap. 10.

Singularis virtus S. Leonardi in captiuis liberandis.

Ecce quam stultum sit, cum sanctis velle decertare.

Exerabit vincitum e profunda fouea.

Cap. 11.

Alii inhumaniter captum, mire sit eripit.

fit capere peregrinum suum, à quo nihil mali illatum esset. Vide, inquit, ut manè absolutum à vinculis, à te dimittas. Ille refert hæc suis militibus, nec tamen soluit captivum. Altera nocte redit sanctus Leonardus, sed rursus nihil impetrat. Tertia nocte reuersus, auferit hominem è custodia, longèque extra oppidum educit. Illo ablato, media castelli pars repentino casu multos crudeles viros opprimit & extinguit: castelli dominus, fractis cruribus, cum ignominia superstes manet.

Pœna inobedientia.

Cap. 12.

Apud Nannetes, quod est minoris Britannia oppidum, eques quidam carcere tenebatur, catena ferrea vinctus collum, brachia & pedes. Orauit ille sanctum Leonardum, ut tantæ miseræ subueniret. Sanctus Leonardus, qui nunquam solitus esset cunctanter adesse ipsum implorantibus, quodam die visibilis apparuit in media domo, vbi captivus ille detinebatur. Familia omnis, oculis in eum coniectis, expectauit quidnam facturus esset. Permulti enim illic erant, & adeo certò illis constabat, sanctum Leonardum eum esse acsi aliundè id eis indicatum esset. Ille ergo captivum manu apprehendit, cunctisque valdè admirantibus, catenam ab eo tollit, rursusque in eius imponit vlnas, iubet ut ad suam ecclesiam eam absporret, eumque per medium illorum educit. Nemo quicquam ausus erat dicere: sed omnes taciti, laudabant præclara Dei opera, quæ efficiebat per beatum Leonardum confesorem suum.

Alium quod quæ admirabiliter è captiuitate educit.

Cap. 13.

Baptistæ domini caput nunc Ambiani seruantur

Cùm adhuc in viuis esset Vuilhelmus magnus Aquitania Dux, dubitatum est à multis, num beatissimi Iohannis Baptistæ caput apud Augericum haberetur. Iussit ergo princeps Vuilhelmus magnam Episcoporum conuocari synodum, ut eorum consensu tantus thesaurus inquireretur, & sacratis illorum manibus hæsitati populo visendus exhiberetur. Quæsitum & inuentum est caput sacratissimum, altarique impositum, cunctis illud ita, ut par erat, venerantibus. Multæ tum ea causa illuc allatae erant Sanctorum reliquiæ, multaque edita sunt miracula per merita illorum: in ijsque sanctus Leonardus, bonus nprimis malè habentium medicus, non pauca virtutum singula declarauit. Paupercula quædam mulier filium cæcum eò adduxerat, orauitque sanctos, quorum reliquiæ illic erant, ut ei redderent visum: sed exaudita non est.

Cæcus lumbrici recipit. Dæmoniacam curatur, itemque claudus.

Cùm autem obuiam venisset capse, in qua ad synodum adducebatur beati Leonardi reliquiæ, apud se dixit: O beate Leonarde, omnes ad te venientes sanas: ego verò paupercula neque à te, neque ab alijs sanctis filij sospitatem potui impetrare. Simul autem feretro supposuit filium suum, eum mox videntem, ad se recepit. Alia fœmina illic aderat, septem nequam spiritibus occupata. Eam quoque beatus Leonardus curauit. Sanauit etiam claudum quendam.

Cap. 14.

Ad Rhodanum flumen castellum est, in quo captivus quidam asseruabatur. Is sine intermissione inuocans beatum Leonardum, ab eo ereptus est. Sed cùm esset eo loco admodum profundus fluuius, & homo illi se committere formidaret, beatus Leonardus illum incunctanter per eum transire iussit. Iuit ergo sicci vestibus ad vltiorem vsque ripam. Alteri cuidam in subterraneam specum coniecto columbæ specie apparuit, eumque indè eduxit. Cum autem atra nox homini viam, qua iret, prorsus absconderet, columba ob oculos eius volitans, eum antecessit, atque ad locum optatum perduxit.

Duo captiui euadunt.

Cap. 15.

Latrones quidam rusticum ceperunt, eumque ad quercum suspenderunt, corpore miserè pendente, pedibus arbore compressis, sinistraque manu ad aliam arborem ferreo vinculo alligata: ita ut nihil misero relictu esset liberum, præter solam dextram manum, cui innitebatur. In tantis igitur angustijs appellat cum lachrymis beatum Leonardum. Et ecce circumfundi sibi cernit lucem clarissimam, & ex ipsa luce audit vocem blandissimam: Quid ita clamas? Respondet ille: Deum inuoco, sanctosque eius Martialem & Leonardum appello. Tum vox illa: Extrahe, inquit, pedes & manus, & abi liber & incolumis. Illo dicente, se non posse pedibus & manibus impeditis, rursus iubetur absque vilo metu facere quod monitus erat. Fecit ergo sic, & compedibus in terram decidentibus, abscessit.

Item alius à latronibus vinctus.

VITA SANCTI VVINOCI ABBATIS, GRAVE,
TER ET DOCTE SATIS CONSCRIPTA: SED NO-

men Authoris vel ab ipso suppressum, vel à librario neglectum & omissum, MS. codex non habet.

PROLOGVS AVTHORIS.

CVM titulos olim maiorum copia honestauerit dicendi & fortia facta veterum in posteros non parum gloriose transierit: eo etiam exemplo plerique quos nostra ætas habet affectati, sanctorum facta virorum vel dicendo vel scribendo caelo nisi sunt æquare. Sic Severus Martinum, Fortunatus Hilarium, sicalij alios conscripsere, eosque in ornamentum Ecclesie dedere. Cumque in dicendo nihil minus à magnis oratoribus effecerint, nullo modo tamen (ut sine detrimento maiestatis eorum dixerim) virtutes sanctorum scriptis equare valuerunt. Et ne derogationis in tam præclaros Ecclesie Dei oratores arguar: idem ipsi vna mecum sentiunt: minus esse meritis sanctorum, omne quicquid dixerint. Nec mirum: Ad quorum enim nutum creatura, creatore disponente, naturam interdum ignorat, & elementa iussa sunt pati, in eorum laudibus oratorum linguam succubuisse parum est. Hæc idcirco diximus, ut tanto scribenti mihi ignoscat, quanto à magnis oratoribus minus habet ingenium, & coram quibus, ut ita dicam, nostra fordescit oratio. Sed ne me scribentem temeritatis accuset qui cunque ille est, causas scribendi præcognoscat: & tum demum vel accuset, vel ignoscat. Nam à fratribus cœnobij sancti Vuinoci, quorum charitate non parum iocundè refrigeratus sum, non sine confusione fateor mei, suggestum accepi, ut viram & actus memorabilis, quem præfatus sum, patris nouo stylo ex veteri sumpto cuderem, Ciceronis linguam in ore rustico querentibus. Quid enim? Satis mihi timebam patribus non parere, vicemque eis quibus multa debui, non reddere. Et quid agerem, qui multa debui exactus quod non habui? Hinc charitatem, hinc imperium illorum considerans, inter vtrunque politus: charitati vicem, imperio obedientiam debui. Cumque diuersus has in partes agrè spiritum traherem, & conatus sum posse, quæ non habui posse: venit in mentem os prophetae calculo de igne altaris sublato emundatum, & quod mirabilius est os asina: in verba distinctum. Proinde sanctus hic, quem laudare compellor, facile habet in apertione oris mei gloriosus fieri, qui cum voluit, mutorum linguas absolueret, primum habuit. Et quantum parum gloriosum sit diuina humanis laudari: habet tamen deuotio sancta laudis suæ præmium, negligentia periculum. deuotionis enim est, pie laudare: negligentia, non laudare. Et licet non sit speciosa laus in ore peccatoris: de negligentia tamen iudicabitur, si non conatur vtcunque mereri ut laudet. Precibus ergo patrum confusus, aggrediar opus quod iniungunt, obediendi scilicet deuotione, non scribendi præsumptione. Cumque extremam manum operi dederò, pensumque operis patribus reconfignauero: si quid manus nostra errauit, iubenti magis, quam obedienti lector imputare habebit: quia facile porio rem me in hoc opere scriptorem admittere potuerunt. Quia ergo non piguit magna iubere, nec me pudebit magnis parere, quamquam futuro operi longè viribus impar sim.

VITA.

De beati viri natiuitate, & pro Christo peregrinatione. Cap. I.

BEATVS VVINOCUS in Britannie finibus ex nobilium virorum prosapia nascendi exordia sumpsit, sed nobilitatis titulum probitatis indole ornauit. Qui cum à prima aetate nouus virtutibus quasi semper inciperet, inter ipsa tamen primordia consummator apparuit: & in mundo positus, extra mundum fuit, & sub habitu seculi gessit militem Christi. Inter hæc stupebat in sinu suo Britannia ciuem suum peregrinari, & intra fines proprios nouis quotidie actibus exulare & morari. At qui mente iam à patria exularat, ut etiam corpore esset exul, non egrè operam dabat. Itaque ut alter Abraham, exire de terra & de cognatione

Nouëbris 6.

*Magna per-
fectio S.
Vuinoci.*

Gen. 12.

L 4

tione

tione sua, meditatione versabat assidua. Porro succedentibus ad integrum votis, consilium inuenit res diu mente concepta & agitata. Habuit proinde in consortium suscipiendae peregrinationis coniuratos in Christi sacramenta tyrones, Quadanocum videlicet, Ingenocum, atque Madocum, genere quidem spectabiles, & vita probabiles. Hi vnâ cum beato Vuinoco rerum suarum onere expediti, patrio solo parentumque opibus exuti, ad currendam viam mandatorum Dei passibus fidei ducebantur, illud Apostolicum operum suorum vocabus clamantes: Non habemus hinc manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus.

Quomodo hi quatuor sancti viri beato Bertino Abbati se subdiderint. Cap. 2.

Veniunt ad
S. Bertinū.

Vita eius ha-
betur To. 5.
Septemb. 5.

S. Vuinoc⁹
fit monach⁹

Igitur post longa viarum spatia regioni tandē appulere Morinorum, vbi fama vulgante sanctorum hominum tunc florere religionem compererat. Per id tempus in ea Morinorum seu Taruanensium regione beatus Bertinus in ornamento Ecclesiae Dei erat lapis preciosus, in Sithiu monasterio merito & officio Abba. Hic sanctitatis suae aromata longē lateq; spirauerat, & in militiam Christi suo exemplo permultos inuitara atque pertraxerat: cuius laudabilia gesta nōsse qui velit, ex libello, quo eius actus plenissimē continentur, perspicuē discere poterit. Tanti ergo patris regimini viri illi, quos diximus, deuoto se obsequio subdiderunt, & egregium omninō duxere, ad doctrinam sancti animo peruigil pendere. Eorum verō laudabili deuotioni gratulans beatus Bertinus, sub norma pij patris Benedicti docuit eos ferre suauem iugum Christi: monasticisq; parere sanctionibus, & verbis & factis instituit. Cumque eos inter ipsa conuersionis primordia culmen perfectionis iam attigisse miraretur, locum eis, in quo singulariūs Domino vacarent, attribuit, utq; cellam illic sacris occupationibus congruentem extruerent, imperauit. Parent imperio, construendo incumbunt aedificio. Locus ille in Morinorum territorio situs, vsq; in praesentem diem mons sancti Vuinoci vocatur: vbi illi viri Dei aliquan diu degentes, & se mundo, & sibi mundum crucifixerunt.

De illustri viro Heremaro, largiente suum praedium sancto Vuinoco, ac de monasterij constructione in praedij possessione. Cap. 3.

Monasterij
in Vorom-
holz con-
struitur.

Habebat tum sanē mater Ecclesia egregium membrum suum, virum illustrem Hermarum, tam opibus quam moribus praclarum. Hic pro adipiscenda in terra viuentium portione, Deo sanctoq; Vuinoco quoddam suu iuris obtulit praedium, quod Voromholt ab incolis vocitatum, vilitatissimum ad nos vsque seruat vocabulum. Adiacet ea possessio cuidam fluuiolo in Taruanensium & Flandrorum cōfinio, habetque pingue satis solum & fertile frugum. Eo autem Abbas Bertinus destinatis Dei famulis, operam dat construendis seruorum Dei habitaculis, in quibus & Christus in pauperibus charius exciperetur, & monasticus ordo secretius atque deuotius excoleretur. Viri ergo Dei, in militiam Christi succindi lumbos mentis, imperio se iubentis accommodant, iniunctumq; opus maturare contendunt. Feruet opus, surgit aedificia, instruantur xenodochia: ita vt breui absoluta & exaedificata illa domus Dei, facile posset ab incolis honorem promereri. Sancti autem viri illi in labore manuum suarum adeo erant diuina gratia instructi, vt non sua, sed quae essent Iesu Christi, quarentes, aliorum salutem suam anteferre, & aliorum leuandis incommodis sarcientisque detrimentis sua lucra facere viderentur. Nihil enim in omni vita iucundius habuere, quam hospitum pauperum & peregrinorum commodis prospicere: eratque eis cor vnum & anima vna, & quod dici solet, erat alius alij dimidium anima. His ergo instrumentis in semetipsis templum spiritus sancti constructentes, vsq; ad finem vitae a rigore propositi nihil remiserunt.

Quomodo sanctus Bertinus post obitum trium praenominatorum virorum beatum Vuinocum gregi praefecerit monachorum. Cap. 4.

S. Vuinoc⁹
p̄ficatur mo-
nasterio.

Porro post decessum trium sanctorum virorum, beatus Vuinoc⁹ superstes fuit: qui regularibus disciplinis apprimē imbutus, profecerat sanē in omnibus fidei doctrinis, proferēs de thesauro cordis noua & vetera. Cumq; saepē memorati tres viri extremum clausissent diem, perpetuam translati in requiem, sanctus Bertinus virum Dei gregi monachorum voluit praesse, quippe qui iam humiliter subesse dicerat. Erat ille quidem antedictis tribus viris aetate minor, sed non inferior sanctitate. Adeo enim in praecedentium sanctorum vestigijs institit, vt in nulla cum virtute posse-

posteriorem Ecclesia miraretur. Non enim, ut dici solet, posterior currebat rota, sed præcurrens quosque in bonis actibus mature attingebat, illud Apostolicum & animo voluens, & opere complens: Quæ quidem retro sunt, obliuiscens, ad ea, quæ priora sunt, me extendens, ad destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis. An mihi eius iam prædicanda est humilitas & patientia? De quibus sanè quicquid dixerit, minus inuenietur, quàm pro meritis tanti viri. Didicit ille mitis esse & humilis ab eo, qui dicit: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. & item: Qui maior est vestrum, erit minister vester. &: Qui se humiliauerit, exaltabitur. Egregium duxit subiectis sibi fratribus ministrare: quia nouit Christum non venisse ministrari, sed ministrare.

De mola ad orationem viri Dei diuinitus rotata. Cap. 5.

Hospitalitas in eo prompta fuit, quia charitas non ficta: adeò ut illum diem egregie lætum duceret, cum hospitem, immò in hospite Christum, suscipere meruisset. Quicquid operis aliorum manus vel arduum & graue refugiebat, impigrè ille & incunctanter arripiebat. In tantarum autem argumentum virtutum accessit ei à Domino gratia signorum, & qui paruulus in oculis suis fuit, gloriosus factus est per eum, qui dicit: Super quem alium requiescam, nisi super humilem, & trementem sermones meos? Et iam ultimo senio confectus, non fatiscens cauebatur ætatem: sed in emeritis artibus adhuc Christi militiam gessit, in eaque, licet corpore fessus, fortius pedem fixit, & virtute, qua potuit, ad erogandam familiæ Christi tritici mensuram fidelis dispensator incubuit. Sæpius autem illud Apostolicum animo reuoluens, Quinon laborat, non manducet: itemque illud Psalmographi: Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es & benè tibi erit: eisdem præceptis non solum affectu, sed etiam effectu paruit, atque labore manuù tam suis, quàm aliorum, necessitatibus prospexit. Aptauit enim sibi molam quandam, (nimirum opus, in quo solet iniuriæ locus esse) quam subindè manibus versando, subindè quoque orando, suis pauperumque vtilitatibus inservire coëgit: & mirum in modum, cum vicissim operi succederet oratio, orationem diuina secuta est benedictio, qua illum celebrem reddidit. Deus enim parcere volens labori fessis suis, molam, quod dictu quoque mirum est, sua spontè fecit circumagi, consulens famuli sui & defessæ ætatis, & necessitati. Què mirabilem Deum in sanctis suis, qui in creaturarum ministerio sic ministris suis ministrat, ut etiam naturæ legem excedere compellat.

De curioso fratre calitis cæcato, sed per orationem sancti viri illuminato. Cap. 6.

ID verò ille animaduertens, iam securus de labore suo, quippè qui Deum adiutorem experiretur, frustra se labori manum admouere existimabat, cum Deus illi suam admoueret: qui dat escam esurientibus, & implet omne animal benedictione. Itaque oculis & manibus semper in cælum intentus, pro collatis sibi à Deo beneficijs, cordis offert sacrificia: Interim fratres, qui labore manuum eius incunde resciebantur, & alimentorum copiam, & in sene operis efficaciam mirabantur. Nec erat incerta suspicio, senem diuinitus adiuuari, cui & ætas prolixior, & ad occasum procliuior esset. Illis ergò admirantibus hinc copiam panis, inde imbecilla membra senis, vnus eorum curiositatem temeritate armavit, omnemque rei ordinem oculata fide explorare tentauit. Accedens ergò ad domum illam, vbi vir Dei & labori manuum, & orationi incumbebat, oculis ad foramen curiosè admotis, vidit molam, orante viro Dei, diuinitus moueri, atque farinæ copiam euomere. Sed ad eius intuitum solito cursu refrenato, mola immobilis mansit, moxque hominis temeritatem vltio diuina secuta est, quæ illum & humi prostrauit, & iusta cæcitate damnauit. Pœnam hanc immodicus quisque & temerarius maiestatis scrutator pertimescat, & à noxia curiositate respiceat. Plus enim velle sapere, quàm oportet sapere, quid est aliud, quàm despere? Ità enim quidam exciderunt à veritate, iustam in seipsis suæ temeritatis mercedem recipientes. Sed ad rem: Ille ergò frater tam visu, quàm gressu orbatas, aliorum manibus reductus est; & qui in non sua plus, quàm debuit, extitit curiosus, in suis manibus, quàm oportuit, officiosus effectus est. Minus, inquam, officiosus, quia oculorum & virium officio destitutus. Altero autem die, quid viderit, quid ve peressus sit, ijs, qui aderant, indicauit: & ad virum Dei perductus, pedibus eius aduoluitur, se temerarium, se reum non sine

Philip. 3.

Matth. 23.

20.

23.

20.

Esa. 66.

2. Theff. 3.

Psal. 127.

Preclaro mi

raculo cum

De illustrat

Psal. 145.

& 144.

Fratris cu-

iusdã teme-

ritas casti-

garur diui-

nitus.

miseri ole

miseri met

miseri

SURIUS
 RVM
 5

siue lachrymis fatetur. Nec res potuit reuocari in dubium, quam & cæcitas & pauor hominis demonstrarent. At seruus Dei condelet reo, fontemque illi misericordie aperit: condonat iniuriam, consignat eius oculos: dehinc orationis antidotum parat, visum cæcato reparat: & quàm facile ei fuit remittere iniuriam, tam non difficile est cæco visum instaurare. Itaque meror restituti fratris mutatur in gaudium, confusio in iubilum: tamque iucundum erat errati meruisse veniam, quàm cæcitatibus poenam euasisse.

De multimoda viri Dei deuotione, eiusque in Christo dormitione. Cap. 7.

Sed ad alias viri Dei virtutes veniamus. Erat ille planè, vt de quodam in Euangelio Dominus dicit, verè Israëlita, & doli expertus. Iam mente Deum cernebat, à quo se dolebat in corpore peregrinari. Fidelis in domo Dei œconomus, plus amari studebat, quàm timeri: & ministrare potius, quàm aliorum ministerijs foueri: nec occasione regie nobilitatis, qua preclarè pollebat, cuiquam ferulis conditionis ad conuersionem venienti se anteponebat. Animo & vultu hilaris, fide robustus, spe lōganimis, charitate diffusus: à dextris & à sinistris, armis iustitiæ munitus, nec prosperis efferebatur, nec aduersis deiciebatur. In consilio prouidus, in intercessione strenuus, sapientiæ sale conditus, lorica virtutum contra spiritalis nequitiæ instructus. His & id genus alijs virtutibus armatus, Dominica bella peregit, & vt vir fortis, principè huius mundi subegit. Cupiens verò dissolui, & esse cum Christo: Educ, inquit, Domine, de carcere animam meam ad cōsistendum nomini tuo. Eius autem desiderijs Dominus annuens, petitioni eius non defuit. Mittit Angelos, qui eum ad se euocēt, donatium largitur merito militi suo, quod oculus non vidit, auris non audiuit, & in cor hominis non ascendit. Obijt octauo Idus Nouembris, atque in prædio, quod iam supra diximus Voromholt appellari, humatus est: regnante in perpetuum Domino nostro Iesu Christo: Cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Sequuntur miracula. Et primo de oratorio sancti concremato, sed sepulcro eius ab incendio diuinitus præseruato. Cap. 8.

Non multum temporis post excessum sancti viri effluxit, & res seculis inuisitata contigit. Quadam die cum Sol à meridiano seruore teperet, fratrumque caterua præfata in loco somno paululum indulgeret, ignis ex vicina domuncula flammam euomit, quæ proxima quæque ædificia exurendo absorbuit. Nam & in ecclesia membrorum viri sancti seruatrice, toris regnavit habenis, nec furoris sui refrenauit impetum, donèc ad beati viri veniret tumultum. Vbi ex virtute Dei meritisque sancti naturam suam ignis ignorauit, eodemque in loco non sine miraculo inuentum longè refugit. Sicque exemplo trium puerorum rem contigit euenisse: sicut enim tunc in illis, ita & nunc ad sepulcrum sancti viri flamma vires perdidit. Exhinc omnibus igni absumptis cum fomes ignis defecit, flamma in se visa refedit. Tunc qui aderant rei nouitate perterriti, ad tumbam viri Dei concurrerant, vnde nihil aliud quàm penè adustam credebant. Sed res in admirationè verè est intuentium: quia sepulcrum sancti vnà cum adiacentibus sibi ornamentis inter medios ignes videbant intactum. Quod vt viderunt, pro cæteris damnis consolationem receperunt: quia in membris sancti incendia nihil valere, quæ in adiacentibus materijs nihil reliquerunt.

Quod inter manus baiulorum immobile manserit corpus sacrosanctum. Cap. 9.

Placuit fidelibus, corpus sancti patris de proprio sepulcro leuare, & remotius ex iam vso oratorio transferre, donèc damna quæ ignis intulerat repararent, atque pristino itè loco illud restaurarent. Sed tam piæ intentionis affectum, diuina prohibuit virtus transire in effectum. Nam leuato sacrorum loculo membrorum, erat cernere immobilem fieri inter manus baiulorum. Sed dum quid facto opus esset anxie quærerēt, tandem intellexere diuini non esse iudicij sacrosanctum corpus longius transferri. Et consilio accepto, opeteprecium censebant precibus à Deo obtinere, quod humanis viribus non valere. Nam dum in horto, qui fortè ecclesiæ adherēbat, proponerent illud transferre, ad mouendum celerem mox effectum inuenere: leuantemque, præscripto in horto posuere. In quo loco in argumentum adhuc sanctitatis eius signa non defuere, quæ odore suo populos longè lateque contraxere.

De quodam meritis sancti reparato. Cap. 10.

Quia

Quia cœpi, loquar magnalia Dei. Quidā officio pedum mulctatus, capitis manu-
umq; tremore insuper damnatus, ad sepulcrum sancti, aliorum manibus venit.
Et mediantibus Dominicæ resurrectionis nocturnis vigilijs, precibus indulgens & la-
chrymis, pro recuperatione sui meritum expectabat sancti. Nec elusa est spes cōfra-
cti. Nam inter recitandum post nocturnas vigilijs Euāgelium, cæleste eidem adest re-
medium. Immenso quippè lumine circumdatus, quasi gēmas, igneas sagittas vtrinq;
singulis in auribus sensit vibrari. Erat cernere vtraq; ex aure sanguinis copiam fluxif-
se, officiumq; membrorum hominem recepisse. Sicq; fidem hominis medela sancti
non sefellit, quæ inopinata salute venit, impletumque est illud propheta: Tunc saliet
sicut ceruus claudus. Mox pro collato sibi diuinitus remedio, immēso exultauit gau-
dio, & pro recuperatione sui gloriam predicat sancti. Rei ordinē his qui aderant pan-
dir, noctemq; diemq; in laudes Dei expēdit. Perpēdite quæso in hoc miraculo, quā
celebris sit hic sanctus in populo, quā potēs miraculorū, quā efficax curatio num.
Quanti putas gloriosior est in cælis, qui sic gloriosus est in terris? Certè pudorem no-
strum nullo modo excusamus, si talem habentes medicum agrotamus.

Quidā debilis & contractus curatur

Elia. 35.

De viro virtute sancti nullum post ruinam incommodum perpeffo. Cap. 11.

Virtus virtutem comitatur, & adhuc in sancto suo Deus glorificatur. Neq; silētio
est prætereundū, quicquid in sancto Dei est iocundum, quanquā ætas veterū
plura nobis inuideat, & pauca de plurimis futuræ ætati perspicua faciat. Gerardus
quidam comitatū gerens, Deo sanctoq; Vvino co adeo erat deuotus, vt impensas ma-
gna ex parte de collaboratu proprio, pro restaurando sancti viri administraret ora-
torio. Sed hęc boni viri industriam humani generis inimicus vidit, & amica sibi zelo-
typia inuidit, fraudisq; suæ commentis cœptum opus parat impedire, quod inuidus
non potuit non inuidere. Nam cuidam, qui consummando operi deseruiebat, præci-
pitiū ex alto dedit, quem vitā finisse ipsa ruina suspicabile fecit. Sed virtus sancti frau-
dem elusit inimici. Nam post horā itā meritis sancti incolumis surrexit, vt non solum
nulla præcipitiij damna sentiret, sed promptius, quā solebat, ad cœptum opus redi-
ret. Sicque ex hoc miraculo stupor simul & gaudium accreuit in populo.

Cadens à summitate templi non læditur.

*De præfati illustris viri Gerardi donatione, calicisq; vitrei conquis-
sati redintegratione Cap. 12.*

Postquā fama tanti miraculi ad præfatum illustrem Gerardum peruenit, magis
magisq; ipsum in amorem sancti accendit, adeo vt illum pro ea, quam habebat
deuotione, patrimonij sui donaret largitione. Cum omni nanq; integritate Spiriliacā
ei villam dedit, sumptuum etiam copiam adiecit pro construendo eodem in loco in
honorem sancti viri oratorio. Cui operi honestius maturando fratres de cœnobio
sancti viri euocantur, atq; industria eorum ad plenū omnia formabantur. Vita enim
eorum, doctrina & virtutibus egregia erat: ideoq; ad sententiam eorum facili omnē
opus processerat. Quo in loco quadam die Dominica contigit ad cōficiendum cor-
pus & sanguinem Dominicum, calicem deesse: cumq; non parua sollicitudine super
hoc mouerentur, ne fortē hac sacrosancta die sacramentis Dominicis frustrarentur,
casu vitreum vas erat appositum, sed contractum. Quod quidam fratrū cum leuiter
aqua purgaret, inter lauandum paulatim resolidatur, sicq; mirum in modum diuino
ministerio aptatur: adeo vt etiam vsq; ad nostra tempora in similes vsus haberetur.

Illustris vir Gerardus reparat S. Vvini oratorium.

Vas contractum integratur.

De reliquijs sancti per incuriam perditis, gratia eius mirabiliter inuentis. Cap. 13.

Dies Rogationum aduenit, populus cum precibus, reliquijs, & cambuca sancti
longius processerat, sed tardius solito monasterium repedauerat. Sed cum cir-
ca reliquias sancti negligentius quā oportuit ageretur, negligentia meritō dānum
meretur. Nam à fronte cambucæ particula auri cum reliquijs cecidit, atq; inuenien-
di se vestigia nulla reliquit, tantiq; perditio thesauri vsq; manē latuit. Manē autē factō
capicerius Ecclesiæ damnum rei publicè primū expertus, incredibili timore dirigit,
remq; fratribus retulit, si fortē huiusmodi damno conscientia alicuius subuenire pos-
set. Sed cum in hac re nihil in eorū conscientia perspicuum foret: tum etiā earundem
reliquiarum baiulus nil seiscitantibus satisfacere posset, via qua venerant ad requi-
rendum repedatur, sed quærentium labor frustratur. Res mira, tantæ desolationi di-
uina pietas subuenit, atque gloriam sancti in gloria sua palam fecit. Nam manum ca-
su ad capitū ducens capicerius, desiderio inueniēdi quod quærebatur est satisfactus,
quia

Dies Rogationum.

SURIUS

RVII
5

Inuentur
diuina gra
tia aliquot
reliquias
an
di per incur
riã prius de
peditur.

quia in eodem capitulo, quas quesuerat, reliquias est nactus. Sicq; præter spem inuenit, qui super inuentione earum ex integro diffidebat. Asseuerabat etiam coram, extra conscientiam suam rem euenisse, quia sibi cõsciũs non fuerat, vel se, vel quenquã mortalium rem super qua quæstio erat in capitulum suum deposuisse, eandem quoquẽ vestem nocte se exuisse, & manẽ rursũ induisse. Vndẽ non incerta erat suspicio, rem ob meritum sancti diuino geri imperio. Fratres verò super vitio incuriæ penitudine ducti, & in reliquũ cautiore facti, Deum in sancto laudibus extulerunt, quem sigloriosum & in ipso & in omnibus sanctis intellexerunt.

De vitrea ampulla ad tumulum sancti post ruinam illæsa. Cap. 14.

Vincit materies stylũ & tempus, atq; impar est sermo miraculis. Nam antẽ diem clauso componet vesper olympo, quã poterunt sancti virtus & facta referri; tempori tamen & ingenio, dicẽdi æquabitur ratio. Ad memoriã sancti, oleum cum lumine perpetuabat, quod ampulla vitrea in vmbone pendens seruabat: quam Quadragesimæ diebus hora diei sexta contigit ruinam dedisse, & in aures circumstantium sonum ad eò inieçisse, vt in æstimatione esset omnium, muri corruisse arcum. A fratribus tum in orationem prostratis concurritur, vestigium ruinæ quæritur: erat enim æstimare rem non sine damno euenisse. Sed secũs ac putabatur res euenit. Nam ne ruinæ vestigia quisquam inuenit, quia virtus Dei in sancto suo id insigne facti dedit, ampullam vitream post ruinam tam sine sui contritione, quã sine olei effusione, ignorauit quippẽ vas olei inter ruinas læsionem: quia seruauerat illud sanctus hic in honorem. Libet hęc hoc facti intueri, in dilecto suo virtutem Dei. Quoniam sanctus iste quoad vixit in vase habuit oleum, hoc est in conscientia opus bonum, vasmateriale cum oleo æquẽ materiali testimonio erat: vas, inquam, post ruinam non confactum cum oleo sine damno sui mirabiliter seruato. Sic sic quotidie inter ruinam iustus quisque seruatur. Iustus enim sepius cadit & refurgit, at cum ceciderit non collidetur. Quia Dominus supponit manum suam.

Si luminari
um vñs ad
sepulcra san
ctorum Deo
esset ingra
tus, non vti
quẽ tantum
miraculum
fieret.

Prout 24.
Psal 36.

De piratarum in fines Flandriæ irruptione, sacriq; corporis translatione. Cap. 15.

Balduinus
Flãdrię Co
mes, cur di
ctus sit Fer
reus.

Flandria à
Danorũ mi
lite deuo
statut.

Corpus S.
Vuinoci Au
domaropo
lim transl
ferretur.

Balduinus
Caluus Flã
drię Comes
multis ca
stris Flãdri
am munit.

Carolus cognomine Caluus Francorum in sceptris imperium agebat. Balduinus eiusdem gener monarchia Flandrorum gloriosè pollebat, vir cuius ingenio & militia nihil in viris clarissimis preciosius vnquam habuit Flandria, cui ex occasione fortissimi animi cognomẽ accessit Ferreus, milite enim multo & militia de hostibus triumphare non parũ erat strenuus. His diebus mucro diuinẽ an imaduersionis de vagina sua eductus, circa marina maximè loca vlciscens frenata laxauit. merito enim sui erroris populus terre id promeruit. Nam regia Danorum satellitem funestum de sinu suo euomuit, qui quæq; circuncircã gladio igneq; absorbit, maximeq; in Flandrorum atq; Menepcorum confinio incredibili defauit exterminio. Vndẽ contigit sacrosanctum corpus beati viri de loco propria quietis Vuoromholt efferri, & ad Sithiu in ecclesiam beati Audomari transferri. Quo in loco, non infimo Audomarico lis honori fuit, donẽ pestis præfata Dei miseratione sopita quieuit.

De castri Bergas constructione, sacriq; corporis illò translatione. Cap. 16.

Successu intercã temporum surrexit in Flandria optimũ inter millia caput Balduinus cognomine Caluus, famam cum rebus peperit cui plurima virtus. Hic à progenitoribus Flandriæ monarchiam sortitus, tum faciliẽ habebat obuium sibi suisque consultum ire, tum & ingenio & armis diuina humanaque iura ex æquo librare. Qui suspicione eruptionis aduersẽ partis (quẽ iam post longum furorem vix quieuerat) ductus, fines Flandriæ faciliẽ vsque ad id temporis accessibiles & peruios hosti, castris muniãt, omnique in reliquum impugnationi clauserat. Tunc etiam locum Bergas dictum præsidio placuit munire, quod munitioni omni circunquaq; esset patriæ, vbi etiam ecclesiam construi fecit, quam titulo confessorum Christi Martini atq; Vuinoci insignitam perfecit. Animo insuper quiddam honestè vtile, & vtiliter honestum concepit, quod tam honestè quã vtiliter opere perfecit, sacrosanctum videlicet corpus beati Vuinoci illò transferre, vt Flandria vltteriũs secura laborum, tanto gauderet protectore. Tenebat ea tempestate sceptrum Francorũ Rex Carolus, quem dolo captiuauerat Heribertus. Quem præfectus Flandrorum monarches adiens (habuit enim apud ipsum plurimum posse) consilium animi sui Regis roborauit cõsilio, & magnificauit priuilegio. Nam mox vt animum Regis super præfati loci mentione conuenit, proprii sese voti compotem inuenit: quia super eodem loco priuilegium regale

regale facile obtinuit, affectusq; sui effectum autoritate regia promeruit. Tum de-
mum Sithiu perrexit ire quod iam vt diximus, timor hostilis sacrosancti Vuinoci
membra coegit transferri: Et licet arte qua poterant obnitentibus Audomaricolis,
sacrosanctum corpus abstulit, & ad locum Bergas, quod destinauerat, transfudit, quem
iam regali & priuilegio & munificentia, vt diximus, adeo ditauerat, vt eum Flandria
honestam sui partem hodie habeat. Acta est hæc translatio à Balduino cognomine
Caluo, Anno humanati Verbi nongentesimo, Caroli Regis, ab Heriberto Virmando-
rum postea capti, anno octauo, indictione tertia.

De corpore sacrosancto Vuoromholt deportato, & caeco illuminato. Cap. 17.

Fidelibus sanè Deo sanctoq; Vuinoco deuotis conuenit, sacrosanctum corpus san-
cti ad pristinam quietis locum Vuoromholt quorannis deportari, cum natale præ-
cursoris Christi annuus indicit cursus celebrari, quanquam nostra ætas ad deportan-
dum illud morem gerat, cum aduentum spiritus sancti Ecclesia solenniter celebrat.
Deportandi illo, quod diximus, sacri corporis dies illuxit, plebs non modica, inuitan-
te merito sancti, vnde cunq; confluit, visura gloriam Dei in gloria sancti sui. Nam in
magno grege confluentis eo populi, quidam Adalbertus cum vterino fratre suo Tan-
chrado pars erat populi: cum fratre, inquam, à primis cunabulis caeco: cæcitas enim
penè æquæua sedecim iam annos in homine æquauerat. Hic fide in spem recuperan-
dæ per sanctum sanitatis erectus, excubias noctis ante loculum sacri corporis longis
vigilijs trahebat, & indefessè vigil lumen, quod non habebat, quærebat. Et ecce res sol-
uentibus ora in laudes nocturnas fratribus, dormitans dormierat, vigilijs enim in lon-
gum continuatis lassescerat: moxq; in articulo quo oratio Dominica euangelij pro-
nunciationem præcesserat, senè canis iocundè respersum, splendè circumamictum
baculo nitentem viderat, hisq; verbis inclamantem audierat: Quid sopore & desidia
sopite deprimeris? Minimo insuper digito palpebras semiuigilantis adiecit ferire,
vtq; somno expersisceretur imperare. Hanc visionem inconditus mox expersifici
clamor sequitur, anhelantibus dehinc verbis sese percussum conqueritur. A circun-
stantibus accurritur, causa clamoris inconditi inquiritur: sed non egent doceri, qui-
bus res ipsa pro se loquitur. Nam erat cernere rem spectaculo noua & laude dignam,
oculos paulò antè cæci sanguine taboq; madere, cæcum se videntes videre. Animi
populorū stupore concutiuntur, gaudio eriguntur, & in laudem Dei præteriubilum
nihil erat audiri. Altera dies illuxit, populus reditum vnà cum sacris artibus matu-
rant: adolescens pridè illuminatus, loculo sancti Crucem præferbat, & pro repara-
tione luminis non parùm Deo sanctoq; exultare habebat.

De caeca illuminata. Cap. 18.

Aliud, non dissimile huic miraculo, non dissimiliter cernentibus fuit spectaculo.
Quædam mulier emporio Furnesi oriunda, rebus paupercula, vtroq; oculorum
lumine orbata erat: cui cum cæcitas triennio consenuisset, eamq; medicorum manus
eisdem pisis rebus, quæ inopi fuerant, exhausisset, sed nihil remedij attulisset, animo
induxit sanctorum loca peragrarè, longeq; à melioribus medicis salutem expectare.
Et peragratis quaquaersum sanctorum cubilibus, tandem visere locum venit, quo
paulam membrorum sanctus Vuinocus elegit. Quæ luminare paruum, quo potuit
sumptu elaboratum, tulit, comitate secum duce viæ ad altare sancti venit, corpus hu-
mi, celo animum dedit, & ab hoc efficacissimo animarum corporumq; medico re-
medium quærit. Vix humi prostrata, orationem Dominicam perorauit, & ecce vota
sua præueniri diuina pietate sensit: humo resiliit, oculos aperuit, quos trima cæcitas
lumini clausit. Vespertina synaxis tunc à fratribus agebatur, res palam populo gesta
non parùm stupori habebatur. Mulier verò salutis suæ auctori grates non modicas
dedit, & quæ duce venit, ducè rediens nō quærit, altero duce veniens, se duce rediens.

De reo captiuato, meritis sancti liberato. Cap. 19.

Quædam ex familia Vuoromholtensi, quæ sancto viro attinebat, reipublicæ præfe-
ctus captiuatum loris adstrinxerat. Vbi cum omnem salutis spem exhaustam
haberet, hoc vnicum remedij credebat, in inuocatione huius sancti dies noctesque
perpetuare, & ab eo creptionem suam expectare. Ecce prima vigilia noctis cernit adesse
senem magno fulgore nitentem. Hic nitet, ille stupet, prorsus vterq; silet. Cumq; ali-
quandiu in hoc lux, in illo stupor, in vtroq; esset silentium, cum sene lux abiit, captiuo
creptio venit, nam vinculis manuum pedumq; expeditus, libertate eundi quod voluit

M est

S. Vuinoco-
nalterium
apud Audomari-
opolim.

Transfertur
rursus eo-
pus eius Ber-
gas.

Hunc Caro-
lum simpli-
cè Gallitici-
pites vo-
cant.

Quorannis
fit processio
cū sacro cor-
pore in Vuo-
romholt.

S. Vuinocus
dormienti ce-
co apparet.

Cæcus me-
ritus sancti
viri videt.

Cæca videt.

Captiuus
quidam meri-
tis sancti à
vinculis ab-
soluitur.

SURIUS

RVII
5

Captivus
quidam mē-
tis sancti à
vinculis ab-
soluitur.

est postus: claustris apertis egreditur, viam quæ Vuoromholt ducit ingreditur. Nec morâ, nec requies, ad præfatū locum festinatò peruenit, ereptori suo gratias de- dit, ereptionis suæ ordinem cunctis palàm fecit. Testabatur etiam profugo prosperos ad votum successus arrisissè, nec feram nec hominem, quod faciliè nocturnis pro- fugis timori esse solet, obuuium habuissè.

Item de quodam captiuo virtute sancti erepto. Cap. 20.

Aliud alio tempore nec dissimile miraculum hoc auctore gestum, ex scriptis fi- lura ætas habeat manifestum. Adalardus quidam erat, non infimum ex fami- lia præfati confessoris caput, villam vocabulo Suinesela mansionem habebat, famu- los ipse famulus plures possidebat. Quorum pleriq; fugam noctū capere, Boloniam parant tendere. Erat tunc temporis eisdem Boloniæ partibus quidam Mirolfus prauipotēs, rebus pauper, alieni appetens. Qui præfatos fugitiuos facit sibi captiuos, auaritia & ipse captus, seruans eos cismarinis vendēdos negociatoribus. Adalardus quem præscripsimus suos è vestigio insequitur fugitiuos, eos apud Mirolfum reperit captiuos, virum conuenit, suos publicis legibus repetit. At ille insanire, Adalardum equè concaptiuare, vinculis pedicisque damnare, postremò omnia quæ reorum sunt in ipsum intentare. Sed magis ille reus, quàm qui sine crimine læsus. Nocens ille vin- cula, innocens iste preces ingeminat, preces inquam, quibus beati Vuinoci nomen interdiū noctūque frequentarat. Neque fieri potuit in inuocatione nominis sui, pie- tatem sancti deesse, qui multoties antequàm inuocetur solet adesse. Nox media ad- uenerat, homines sopor altus habebat, catenatus etiam ille somnum ceperat, sed in somno salutem sibi iamiamque aduentare senserat. Viderat enim senem canitie iocunda caput reppersum, virgam manu præferētem, quem vidisse salus & gaudium vi- dentis fuit. Nam somno excitatus, vincula colli ferrea cum manicis & compedibus æquè ferreis tum gremio cecidisse, tum claustra custodiæ suæ videt patuisse. Sicque liber vinculorū, securus sui, dum desinit esse captiuus, incipit esse fugitiuus, reliquum noctis indulgens fugæ, & per palustria viæ cōsulens vitæ. Nam palustria loca octo ferè miliarijs continua ingressus, felices adeò abeundi habuit successus, vt aqua quæ pa- ludibus deesse non solet, plantis paludem ingredientis deesset. Sicque exemplo Isra- Ælitici populi res gesta est: sicut enim illi fugienti maria, sic isti æquè fugienti celsère palustria. Perpende prudens lector in vno eodemque homine duplex miraculum: Hinc vincula sine manibus dissoluta à manibus pedibusque captiu: hinc loca palu- stria solidata sub pedibus fugitiui. Euadens itaque homo captiuitatis suæ periculum, post multa deuia sancti intrat oratorium. Hoc auctore, se ereptum clamat, Deo gra- tes, populo spectaculum ingeminat.

Eccè quo-
modo san-
ctos non la-
teat quādo
inuocatur.

Vinctus à
carenis &
cōpedibus
absoluitur.

Sicis plan-
tis idem ob-
ambulat lo-
calustria.

De muliere à natiuitate cæca coram lipsana sancti illuminata. Cap. 21.

Sancti in
mēbris suis
defunctis
quomodo
viuant.

Sanctum hunc in artubus suis defunctis viuere, plura adhuc documēta sunt, quan- quam compendij gratia ad finem festinet oratio. Annuus indixit recursus sacro- sanctum corpus sancti Vuoromholt deportari, cum aduentus spiritus sancti solēnter solet celebrari. Accurrit populus, properat sine nomine vulgus. Habebat enim sum- mē festinum patrocinia sancti ire comitatum. Mulier cæca à natiuitate populo se immiscuerat: tandemque ad locum destinatū populo enecta magis quàm adducta peruenerat, & indice strepitu populi, prope lipsana accessit sancti. Cuius gemina cæcitas tunc presentibus tam spectaculum quàm compassionem suscitauit. Et pro recuperatione ipsius, hinc preces, hinc vox fundūt, tum recursum sui annum, tum dona etiam annua spondent. Inde preces iterant, voces & vota frequentant, adeò vt voces fratrum in synaxi psallētium vincerent. Sed & cæca mulier lachrymis indulget & precibus, precum suarum mox lætificanda effectibus. Quid plura? Sanguinem or- bes oculorum euomere, nec minùs quàm pressi copiam lactis. Cerneret cæcam cæ- citate vsque ad id informem, perspicuam videndi accepisse formam, & in miraculo visibili erat mirari medicum inuisibilem. Sed primùm nouitate rei mulier concussa humi æquatur, dehinc tam cōfortata quàm illuminata in pedes constitit, perpetuos quoad viueret famulatus sancto vouit, quosque vouit adeò exhibuit, vt in obsequio sancti viri, contritione carnis & spiritus senesceret, & ad exitum vitæ, cursum ab hac intentione non resisteret. Hęc de viro sancto dicta sufficiant, quanquàm signorum ipsius materies omnem stylum exuperet, miraculisq; eius omnis sermo inferior sit. Nec credi non debet in artubus suis defunctis ipsum adhuc viuere, cui olim in terris viuenti Christus fuit viuere. Pro nobis oret hic sanctus, sub quo Flandria floret: Scri- bentem simul respiciat atque legentem, Amen.

Mulier cæ-
ca videt.

Vouet san-
cto perpe-
tuum famu-
latum.

M A R.